



**In elke stad zijn ze wel te vinden: ruime herenhuizen van een eeuw oud, in mooie wijken tegen het stadscentrum aan. Vaak met een geschiedenis van verbouwingen, wat de architectuur en bruikbaarheid er niet beter op maakt. Architect Sjoerd Schaapveld pakte het bij deze woning in Utrecht rigoureuus aan.**

**ir. P.F. van Deelen**

Paul van Deelen is civiel ingenieur en bouwtechnisch journalist in Rotterdam.

Als architect Sjoerd Schaapveld een bestaand pand onder handen neemt, laat hij geen misverstand ontstaan. 'Ik wil eigentijds bouwen',

stelt hij. 'Oplossingen bedenken van nu.

Maar wel zo dat je ziet dat het oorspronkelijk oud is. Als je dat goed doet, wordt het een sterk verhaal.'

Dat met die benadering iets moois te maken, van een sjiiek woonhuis uit het begin van de 20<sup>e</sup> eeuw, zoals hier in Utrecht, is niet zo

moelijk voor te stellen. Maar Schaapveld pakt zo ook gebouwen aan met een minder gewaardeerde architectuur. Een sobere woning uit de wederopbouwperiode bijvoorbeeld, iets zwaarmoedigs uit de jaren zeventig of een suf kantoorgebouw uit de jaren zestig. 'Ook over die architectuur is toen nagedacht en er is met liefde aan gewerkt. Dat moet je eruit halen.'

Won Schaapveld in 2010 nog de BNA Jonge Architecten Prijs met een plan om ruimten boven winkels nieuw leven in te blazen, intussen is hij met zijn bureau Lab-S min of meer gespecialiseerd in verbouwingen en herbestemming.

**Grondig verbouwen**

Het is een zeer gewilde plek om te wonen, de Zeeheldenbuurt in Utrecht. De opdrachtgevers weten er een compleet uitgewoond voormalig herenhuis op de kop te tikken. De betrekkelijk voordelige aankoop prijs laat budget vrij om het grondig te verbouwen. Dat zal in de toekomstige waarde ook tot uitdrukking komen, is de verwachting. De indeling is niet handig voor een jong gezin en zeker aan de achterkant is het een rommeltje. Daar was de woning al eens uitgebouwd over twee verdiepingen. Behalve de uitbouw is het casco verder goed.

Schaapveld vervangt de gammele uitbouw door een nieuwe, met een grotendeels glazen gevel. Zo is op de begane grond een woonkamer te maken met een breed uitzicht op de tuin. De keuken komt aan de smallere voorkant. En op de verdieping geeft de glazen achtergevel ruimte voor twee kamers naast elkaar. De badkamer voor de kinderen komt midden in de plattegrond; recht daarboven de badkamer voor de ouders. Een lichtstraat over de hele breedte van de woning voorziet niet alleen de bovenste van daglicht, maar via een glazen wand en lichtkoker komt ook enig daglicht in de onderste badkamer.

**Verfijnd**

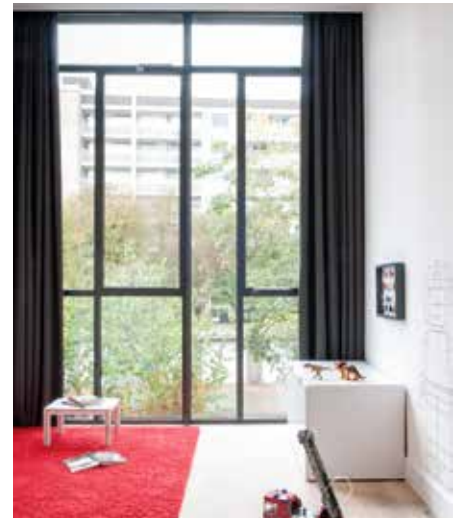
Schaapveld kiest in de achtergevel voor een stalen drager en stalen raamkozijnen. Die zijn slank en belemmeren het uitzicht en de lichtinval zo min mogelijk. Behalve fysiek dragen ze de uitbouw ook architectonisch. 'Het verschil in vormtaal tussen het staal



Ooit een sjiek herenhuis, daarna uitgewoond en nu eigentijds verbouwd.



Tussen de woonkamer en keuken staat eenzelfde stalen pui als in de achtergevel.



Op de verdieping geeft de glazen achtergevel ruimte voor twee kamers naast elkaar.



De raamindeling gebeurt met een knipooog naar de oude situatie.



Een lichtstraat voorziet de bovenste badkamer van daglicht.



Naadloze afwerking.

en het bestaande pand kan bijna niet groter, maar het versterkt elkaar. Dat komt doordat je met de stalen profielen en detaillering eenzelfde verfijning kunt bereiken als de plinten, deuromlijstingen en stuukplafonds van het bestaande pand. Staal oogt even sjiek', verklaart hij.

Om die verfijning te versterken kiest hij voor het raamwerk open walsprofielen, die rank ogen en een mooie schaduwwerking geven. Kolommen en liggers zijn van hetzelfde profiel en op de hoeken koud tegen elkaar gezet zodat de constructie een rustig ogend kader wordt.

'Die hoekverbindingen en ook wel andere delen zijn op de bouwplaats gelast. Zo krijg je wel mooi strakke details, maar dat betekent dat in het werk nog conservering en coating moeten worden aangebracht. Handiger is natuurlijk als de stalen onderdelen kant-en-klaar op de bouwplaats aankomen en daar alleen gemonteerd moeten worden. Daarover denk ik een volgende keer nog eens goed na', zegt Schaapveld.

Om het gevelbeeld nog levendiger te maken, zet hij de pui een stukje naar binnen. De

raamindeling gebeurt met een knipooog naar de oude situatie, met veel kleine vlakken, te openen delen en een nadruk op verticale lijnen. 'Natuurlijk kan dat veel eenvoudiger, maar deze gevel heeft ritme en is een plezier om naar te kijken', verklaart hij. 'En ook deze vlakverdeling draagt bij aan een verfijning die past bij het bestaande.'

Tussen de woonkamer en keuken plaatst Schaapveld eenzelfde stalen pui als scheidingswand. Zo kijk je de door het hele huis heen de tuin in, maar blijven het wel vertrekken met een duidelijke en eigen afmeting. 'In de verder licht en neutraal afgewerkte ruimten worden de beide stalen puien een soort sfeermaker', aldus de architect.

### Stalen raamwerk

Dat in de achtergevel een stalen raamwerk nodig is, komt indirect door de slechte ondergrond. De laatste meters van de bouwmuren behoren tot een slecht gefundeerde uitbouw en kunnen de extra belasting van de vloeren daar niet ongestraft dragen. Daarom draait de constructeur de draagrichting van die laatste vloervelden een

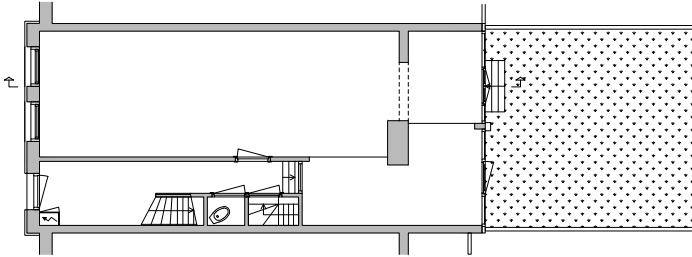
kwart slag. Aan de tuinkant komen de vloeren te rusten op het raamwerk in de gevel, dat op zijn beurt staat op een betonnen balk op palen. Aan de andere kant rusten die vloervelden op een verborgen stalen raamwerk op de plaats van de oorspronkelijke metselwerk achtergevel. Op de verdieping resteert van die gevel een groot deel. Ook dat rust op dit verborgen raamwerk.

Doordat de stalen draagconstructie van binnen is bekleed met gipsplaat, voldoet die aan de eisen voor brandwerendheid. Het onbeklede raamwerk buiten is om die reden overgedimensioneerd.

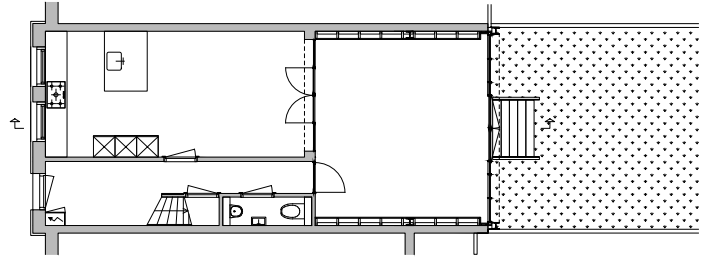
Constructief verandert aan de oorspronkelijke woning verder weinig. Een eenvoudige constructie met houten balken tussen de bouwmuren en een tussenwand langs de gangzone. De houten begane-grondvloer wordt wel vervangen door beton. 'Zo'n solide aanvoelende vloer geeft opdrachtgevers een luxegevoel', zegt de architect. Verder is er makkelijk vloerverwarming in op te nemen en laat zo'n vloer zich goed naadloos afwerken. •

**Projectgegevens**

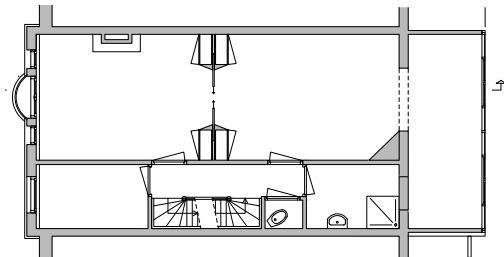
Locatie Willem Barentszstraat, Utrecht • *Architectuur* Lab-S, Amersfoort (lab-s.nl) • *Constructief ontwerp* Luijendijk Constructie Adviesbureau, Oosterhout (rica.nl) • *Uitvoering* Somniare (somniare.nl) • *Staalconstructie, hekwerk, waterslagen, stalen puien* H. Baars, Utrecht (hbaarsbv.nl) • *Stalen puien profielen* ODS, Barendrecht (ods-geveltechniek.nl) • *Fotografie* Suzanne Paap (bloominspiration.com)



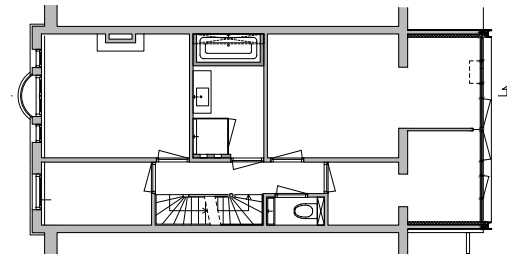
*Begane grond, bestaand.*



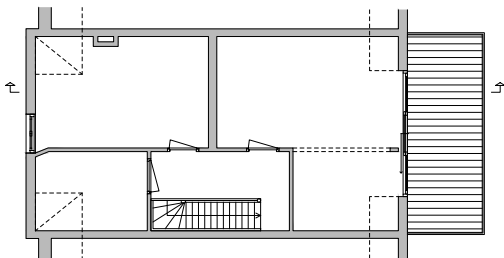
*Aan de tuinkant rust de begane-grondvloer op het raamwerk in de gevel, aan de andere kant op een verborgen stalen raamwerk.*



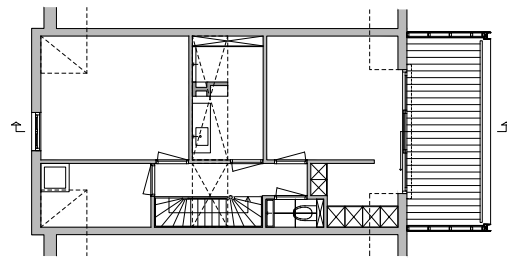
*1e Verdieping, bestaand.*



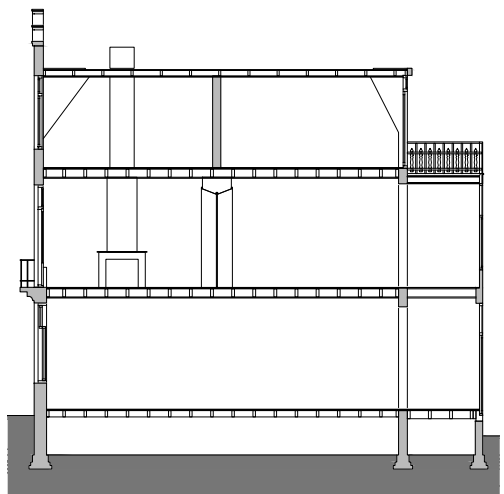
*Verborgen in de zijwanden en vloeren zit een stalen raamwerk, waar oorspronkelijk de metselwerk achtergevel stond.*



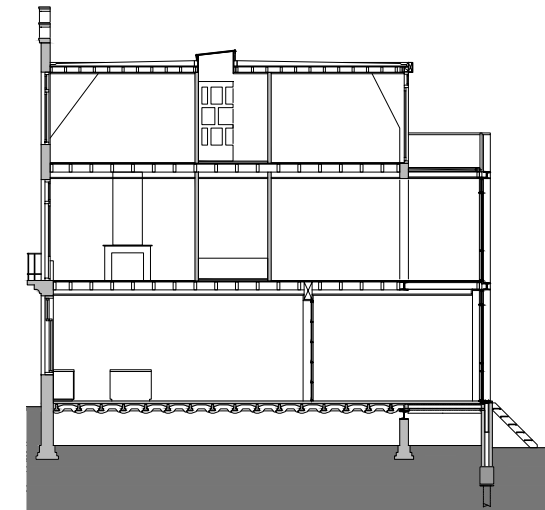
*2e Verdieping, bestaand.*



*Aan de achterkant was de woning eerder al uitgebouwd. De indeling was daar rommelig en niet praktisch.*



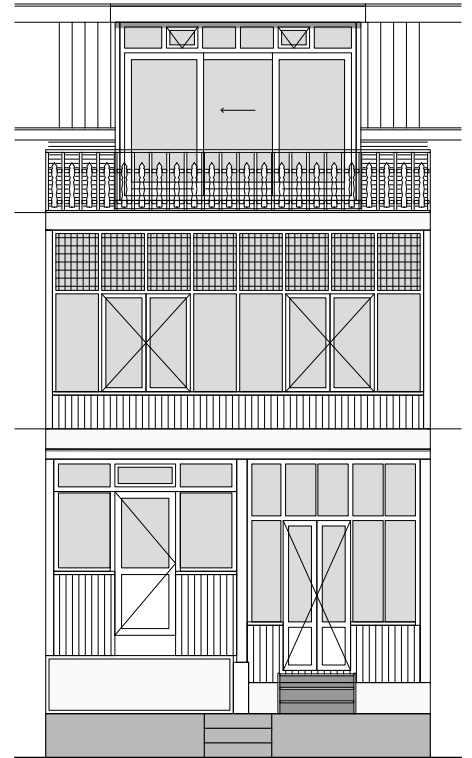
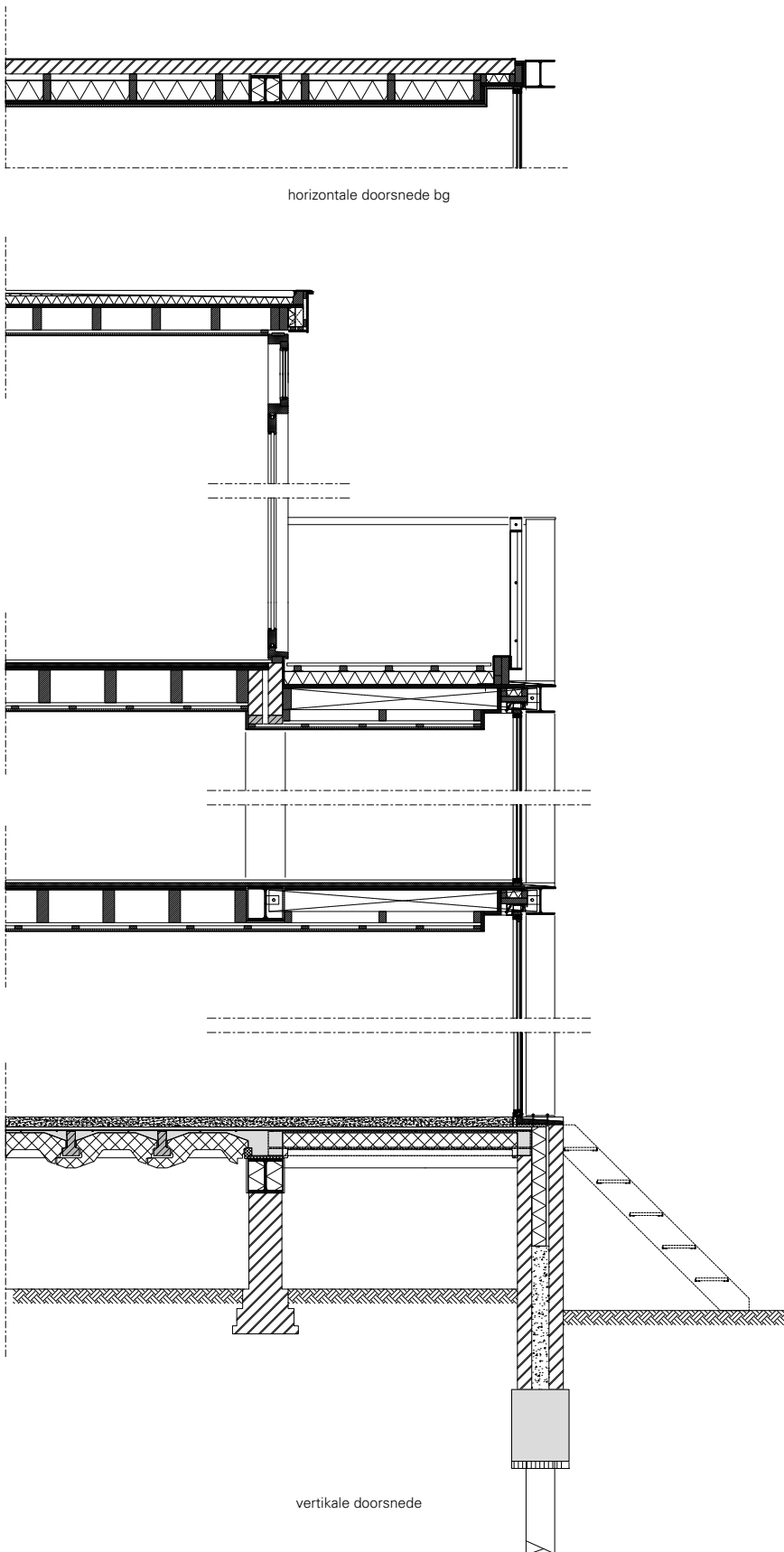
*Doorsnede, bestaand.*



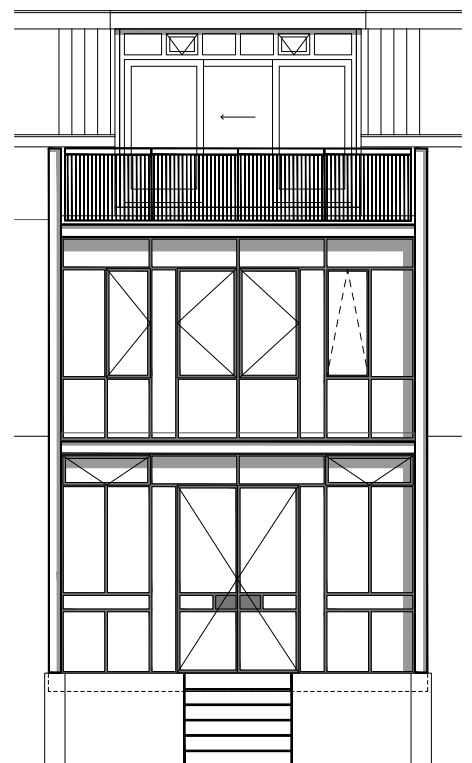
*Door de grote verdiepinghoogte dringt daglicht diep het pand binnen.*

### Technische gegevens

Hoofdafmetingen vloeroppervlak 200 m<sup>2</sup>, inhoud 675 m<sup>3</sup>, bruto verdiepinghoogte 3,4, 3,4 en 2,7 m • Stalen raamwerk kolommen en liggers HEA 200, verzinkt, gepoedercoat, kleur Noir 2100 sablé • Stalen puien Janisol Arte Janisol Arte • Staalverbruik onbekend



Bestaande gevel.



Nieuwe gevel.